

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษากฎหมายการศึกษาที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีหมิ่นประมาททางอาญา ผ่านพนักงานอัยการตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ ในบทที่ 2 และ ในบทที่ 3 รวมถึง ในบทที่ 4 เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติองค์การอัยการและพนักงานอัยการ พุทธศักราช 2553 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น การคุ้มครองผู้บริโภค การแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน รวมถึงอำนาจของพนักงานอัยการและศาลไว้ แต่ขาดกลไกควบคุมการแสดงความคิดเห็นหรือวิจารณ์ต่อบุคคลสาธารณะต้องมีมาตรการทางกฎหมาย แตกต่างกับบุคคลทั่วไป ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญประกอบกับต้องพิสูจน์ถึงเจตนาร้ายของผู้แสดงความคิดเห็นแตกต่างกับบุคคลทั่วไป โดยสรุปประเด็นปัญหาได้ดังนี้

ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากการถูกแกล้งฟ้องคดีหมิ่นประมาท พบว่า หลักเกณฑ์การยกเว้นความผิดฐานหมิ่นประมาทเมื่อครบองค์ประกอบความผิดมีการวางหลักเกณฑ์ ตามกฎหมายเป็นทั่วไป โดยไม่ได้คำนึงถึงฐานะของบุคคลที่ผู้ถูกกล่าวหาแสดงความคิดเห็น ซึ่งหากเป็นบุคคลสาธารณะควรมีองค์ประกอบความผิดที่ยังยวดกว่าองค์ประกอบความผิดของ บุคคลทั่วไป โดยต้องมีการกำหนดบุคคลสาธารณะ และความหมายของบุคคลสาธารณะลงใน ประมวลกฎหมายอาญาเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้ และไม่ล้าสมัยในการใช้ตัวบท กฎหมายอาญาที่ต้องชัดเจน แน่นนอน

ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภคในคดีหมิ่นประมาท พบว่าอำนาจการสั่งคดีส่วนใหญ่ของพนักงานอัยการได้รวมศูนย์อยู่ที่อัยการสูงสุดเป็นผู้มีอำนาจ ซึ่งต้องมีขั้นตอนการดำเนินการตามระเบียบแบบแผนจำนวนมาก ขณะเดียวกันการสั่งไม่ฟ้องคดี โดยสาเหตุอื่นที่มีโฆษณาหลักฐานไม่พอฟ้องซึ่งมีกระบวนการสั่งคดีที่ล่าช้า หรือพนักงานอัยการ เจ้าของสำนวนสั่งฟ้องคดีขึ้นสู่ศาลแทนการดำเนินการกระบวนการตามระเบียบของสำนักงานอัยการ สูงสุด ข่อมเป็นผลกระทบโดยตรงต่อผู้ต้องหาในคดีที่ได้รับการกระทบสิทธิ

ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้เปิดช่องทางให้ผู้ถูกฟ้องหรือจำเลยในคดียื่นคำร้องเป็นกรณีพิเศษ เพื่อให้ศาลพิจารณาเกี่ยวกับ โจทก์ใช้สิทธิตามกฎหมายยื่นคำฟ้องโดยไม่สุจริต พบว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 161/1 ศาลจะเป็นผู้มีบทบาทในการพิจารณา โดยต้องปรากฏต่อศาลเองหรือศาลเป็นผู้เรียกเข้ามาในการพิจารณา แต่ไม่ได้เปิดช่องทางให้ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งอยู่ในฐานะจำเลยสามารถยื่นคำร้องแสดงพยานหลักฐานให้ศาลพิจารณาความสุจริตในการใช้สิทธิทางศาลของโจทก์

ดังนั้น จากผลการศึกษาเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ ในส่วนที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดี รวมถึงหลักเกณฑ์ต่อต้านการดำเนินคดีทางอาญาโดยการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต จึงได้มีการเสนอแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวต่อไปในข้อ 5.2

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการแก้ไขวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท และการแก้ฟ้องผู้บริโภคนั้น ประเด็นสภาพปัญหาเพื่อการศึกษา จึงเห็นควรเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาดังนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากการถูกแก้ฟ้องคดีหมิ่นประมาท

ในประเด็นนี้เห็นสมควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำในประมวลกฎหมายอาญา ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้การแสดงความคิดเห็น หรือข้อเท็จจริงในกระบวนการการร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษหรือในการให้การในชั้นสอบสวนโดยสุจริตนั้นไม่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือฟ้องคดีหมิ่นประมาท เพื่อข่มขู่หรือต่อรองกับผู้ที่แสดงความคิดเห็น หรือข้อความ โดยสุจริต เพื่อประโยชน์สาธารณะ กรณีบุคคลสาธารณะ ต้องมีภาระการพิสูจน์โดยต้องแสดงให้ศาลเห็นถึงเจตนาร้ายและมาตรฐานการพิสูจน์ที่มากกว่าบุคคลทั่วไปตามสหรัฐอเมริกา โดยกำหนดบุคคลสาธารณะ และความหมายของบุคคลสาธารณะลงในประมวลกฎหมายอาญาเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้ และไม่ล้าถ่วงในการใช้ตัวบทกฎหมายอาญาที่ต้องชัดเจน แน่นนอน จึงเห็นควรเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญา ในมาตรา 1 (14) บุคคลสาธารณะ หมายความว่า บุคคลที่รู้จักกันเป็นการทั่วไป หรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมสาธารณะ หรือบุคคลที่อยู่ในความสนใจของประชาชน

2) ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภคในคดีหมิ่นประมาท

ในประเด็นนี้เห็นสมควร แก้ไขพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ โดยนำแนวทางการให้อำนาจดุลพินิจของพนักงานอัยการเยอรมัน และประเทศญี่ปุ่นดังกล่าวมาใช้ เพื่อช่วยแก้ปัญหาคำฟ้องคดีอาญาฐานหมิ่นประมาท เพื่อข่มขู่หรือต่อรองกับผู้เสียหาย หรือผู้ที่แสดงความคิดเห็น หรือข้อเท็จจริงโดยสุจริตเกี่ยวกับเป็นประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อ

สาธารณชนในอีกคดีหนึ่ง การมีหลักเกณฑ์การสั่งไม่ฟ้องในเหตุอื่นที่มีโชพยานหลักฐานไม่พอฟ้อง เกิดความยุ่งยากและระบียบซับซ้อนทำให้เกิดการล่าช้า ยุ่งยาก และขาดความเป็นเอกภาพในการสั่งคดีของพนักงานอัยการเจ้าของคดี ส่วนมากพนักงานอัยการเจ้าของคดีจึงเลือกที่จะสั่งฟ้องคดีขึ้นสู่ศาล จึงควรให้อำนาจพนักงานอัยการเจ้าของคดีมีดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องคดีหมิ่นประมาทที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน หรือเนื่องจากสาเหตุอื่นที่มีโชพหลักฐานไม่พอ

3) ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้เปิดช่องทางให้ผู้ถูกฟ้องหรือจำเลยในคดียื่นคำร้องเป็นกรณีพิเศษ เพื่อให้ศาลพิจารณาเกี่ยวกับโจทก์ใช้สิทธิตามกฎหมายยื่นคำฟ้องโดยไม่สุจริต

ในประเด็นนี้เห็นสมควร แก้ไขประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 จะเป็นเรื่องที่ศาลยกขึ้นหรือศาลเห็นเอง แต่มิได้ให้โอกาสผู้เสียหายหรือจำเลยในการยื่นคำร้องหรือยกขึ้นเป็นประเด็นแก่ศาลว่าโจทก์ใช้สิทธิไม่สุจริต ทั้งที่จำเลยเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงและไม่มีการถ่วงดุลในคำฟ้องของโจทก์ จึงเห็นควรเพิ่มเติมถ้อยคำในมาตรา 161/1 วรรคหนึ่ง เป็น “กรณีราษฎรเป็น โจทก์ หากปรากฏต่อศาลเองหรือมีพยานหลักฐานที่ศาลเรียก หรือจำเลยยื่นคำขอและศาลพิจารณาตามคำขอ แล้วเห็นว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริต เพื่อกั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ให้ศาลพิพากษายกฟ้องและห้ามไม่ให้โจทก์ยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกันนั้นอีก”